

Dr. Ahmet Kavak
Yeminli Mali Müşavir

2009 DÖNEM SONU İŞLEMLERİ İLE 2010 VERGİLENDİRME DÖNEMİNE İLİŞKİN HATIRLATMALAR

I. 2009 DÖNEM SONU İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ HATIRLATMALAR

Dönem sonu işlemleri geçici vergi uygulaması ile birlikte her üç ayın sonunda yapılması nedeniyle, konu hatırlatma amaçlı olarak başlıklar halinde aşağıda belirtilmiştir.

1. Mevcut emtia fiilen sayılmak suretiyle değerlemesi yapılmalıdır.
2. Stok sayımında fiili durumla kaydi durum karşılaştırılarak noksanlık veya fazlalık varsa nedeni araştırılmalı ve katma değer vergisi de dikkate alınarak gerekli düzelme işlemleri yapılmalıdır.
3. Stok sayım ve değerlemesinden sonra satılan malın maliyeti tespit edilerek kayıtlara alınmalıdır.
4. Stoklarda varsa değer düşüklüğü bununla ilgili olarak takdir komisyonuna başvurup gerekli karar alınmalıdır.
5. Yıl içinde A.T.İ.K. alınmışsa, bunların alımıyla ilgili olarak yılın sonuna kadar oluşan kredi faizi, kur farkı, vade farkı vs. giderler ilgili iktisadi kıymetin maliyetine eklenmelidir.
6. 01.01.2004 tarihinden önce aktifleştirilen iktisadi kıymetlerin cari yıla ilişkin amortismanları eski usul ve esaslar çerçevesinde, 01.01.2004 tarihinden sonra aktifleştirilen iktisadi kıymetlerin cari yıl amortismanları ise, Maliye Bakanlığınca ilan edilen oranlar dikkate alınarak hesaplanmalıdır.
7. Yıl içinde alınan binek otomobilleri için kıst amortisman uygulamasına dikkat edilmelidir.
8. Yıl içinde satılan A.T.İ.K. nedeniyle ayrılmış bulunan amortismanlar satış esnasında dikkate alınmalıdır.
9. Satılan A.T.İ.K. ile ilgili olarak oluşan kar, gerekli şartlar sağlanmışsa yenileme fonu hesabına aktarılmalıdır.
10. Zarar gören A.T.İ.K. ile ilgili olarak alınan sigorta tazminat bedeli iktisadi kıymetin değerinden fazla olan kısmı, gerekli koşulların varlığı halinde yenileme fonu hesabına atılmalıdır.
11. Kıst amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin, amortisman süresinin son yılında, ayrılmayan ilk yıla ilişkin amortisman tutarının gider kaydı yapılmalıdır.
12. İlk tesis ve taazzuv (kuruluş ve örgütlenme) giderleri ile özel maliyetler gibi aktifleştirilen giderlerin yıllık itfa payları hesaplanıp gider yazılmalıdır.
13. Peşin ödenen giderler içinde 2009 yılına ilişkin olanlarının alımı cari yıl giderlerine atılması unutulmamalıdır.

14. Peşin tahsil edilen gelirler hesabında bulunan ve 2009 yılı geliri olan kısmın bu hesaptan alınarak cari dönem hasılatına eklenmelidir.
15. Alıcılarla (müşterilerle) ilgili cari hesap mutabakatları yapılmalıdır.
16. Satıcılarla ilgili cari hesap mutabakatları yapılmalıdır.
17. Bankalarla gerekli mutabakatlar sağlanmalıdır.
18. Yukarıda sayılan her üç mutabakat sonucuna göre gerekirse ilgili kayıtlar yapılmalıdır.
19. Kasa sayımı yapılarak kaydi durumla fiili durum karşılaştırılmalı farklılık varsa gerekli araştırma yapıp kayıtlara alınmalıdır.
20. Döviz kasesi Maliye Bakanlığınca belirlenen kurlar esas alınarak değerlendirilmeli ve gerekli kayıtlar yapılmalıdır.
21. Bankadaki döviz hesapları Maliye Bakanlığınca belirlenen kurlar esas alınarak değerlendirilmeli ve kayıtları yapılmalıdır.
22. Alınan çekler ve verilen çeklerin reeskonta tabi tutulması halinde oluşan gelir veya gider tutarları vergilemede dikkate alınmamalıdır.
23. Alacak ve borç senetleri istenirse reeskonta tabi tutulabilir. Alacak senetleri reeskonta tabi tutulması halinde borç senetleri de mutlaka reeskonta tabi tutulmalıdır. Senetlerde faiz oranı belli değilse, T.C. Merkez Bankası reeskont oranı uygulanarak gerekli kayıtlar yapılmalıdır.

Reeskont Hesaplama Formülleri:

a. İç İskonto Formülü:

$$\text{Reeskont Tutarı} = \frac{\text{Nominal Değer} \times \text{Faiz Oranı} \times \text{Gün Sayısı}}{36.000 + (\text{Faiz Oranı} \times \text{Gün Sayısı})}$$

b. Peşin Değer Formülü:

$$\text{Peşin Değer} = \frac{\text{Nominal Değer} \times 36.000}{36.000 + (\text{Faiz Oranı} \times \text{Gün Sayısı})}$$

$$\text{Reeskont Tutarı} = \text{Nominal Değer} - \text{Peşin Değer}$$

Alacak Senetleri Reeskont İşleminin Muhasebe Kaydı

----- / -----	
657 Reeskont Faiz Giderleri Hes.	-----
122 Alacak Senetleri Reeskontu Hes.	-----
----- / -----	

Alacak Senetleri Reeskont İşleminin Ertesi Yıl Kapanışının Muhasebe Kaydı

----- / -----	
122 Alacak Senetleri Reeskontu Hes.	-----
647 Reeskont Faiz Gelirleri Hes.	-----
----- / -----	

Borç Senetleri Reeskont İşleminin Muhasebe Kaydı

----- / -----	
322 Borç Senetleri Reeskontu Hes.	-----
647 Reeskont Faiz Gelirleri Hes.	-----
----- / -----	

Borç Senetleri Reeskont İşleminin Ertesi Yıl Kapanışının Muhasebe Kaydı

----- / -----	
657 Reeskont Faiz Giderleri Hes.	-----
322 Borç Senetleri Reeskontu Hes.	-----
----- / -----	

24. Yabancı para birimi üzerinden düzenlenen alacak ve borç senetleri de yukarıda belirtildiği şekilde reeskonta tabi tutulabilir. Senetlerde faiz oranı belli edilmemiş ise, Londra bankalar arası faiz oranı (LIBOR) esas alınmalıdır.
25. Bankalardaki vadeli mevduat hesaplarının dönem sonu itibariyle hesaplanan faiz tutarlarının gelir kaydı unutulmamalıdır.
26. Kullanılan banka kredileri ile ilgili olarak dönem sonuna kadar oluşan faiz tutarı hesaplanıp gider kaydedilmelidir.
27. Aktifte kayıtlı bulunan;
- Hisse senetleri,
 - Fon portföylerinin %51'i Türkiye'de kurulu bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri, alış bedeli ile değerlendirilmelidir.
 - Yukarıda sayılanlar dışındaki tüm menkul kıymetler borsa rayici ile değerlendirilmelidir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayici muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılması halinde, değerlendirmeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedelinin vadede elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye ilişkin kısmı eklenmek suretiyle tespit edilmelidir.
 - Ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler alış bedeli ile değerlendirilmesi yapılmalıdır.
28. Dava ve icra safhasına giren alacaklar için karşılık ayrılıp gider kaydedilmelidir. Teminata bağlı alacaklar bu safhaya gelse bile karşılık ayrılmamalıdır.

----- / -----	
128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hes.	-----
120 Alıcılar Hes.	-----
----- / -----	
654 Karşılık Giderleri Hes.	-----
129 Şüpheli Tic. Alacaklar Karşılığı Hes.	-----
----- / -----	

29. Dava ve icra takibine değmeyecek derecede (dava ve icra masraflarının alacaktan fazla olması durumundaki) küçük alacaklar için birden fazla yazılı istenmiş olmak koşulu ile karşılık ayrılmalıdır.

30. Mahkeme kararına veya kanaat verici bir belgeye dayanarak tahsil olanağı kalmayan alacaklar kayıtlardan silinmelidir.

31. Ortaklara verilen borçlara adat hesaplanıp,

a) Şirket kredi kullanmışsa kredi faiz oranı,

b) Kullanmamışsa reeskont oranı,

üzerinden faiz hesaplanıp fatura düzenlenmeli ve %18 KDV uygulanmalıdır.

32. Dönem giderleri ile ilgili yansıtma kayıtları yapılarak, gelir ve gider hesaplarının tamamı dönem kar veya zarar hesabına aktarılmalıdır.

33. Yıllık beyannameye eklenmek üzere, yıl içinde tevkif yolu ile ödenen vergilerle ilgili olarak, tevkifat yapan kurum ve kuruluşlardan yazılar alınmalıdır.

34. Yapılan bağış ve yardımların gider yazılması yerine, yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinde beyan edilen gelirden indirilmesi esası getirilmiş olduğu hususu dikkate alınmalı ve buna göre bağış ve yardımların tamamı önce kanunen kabul edilmeyen gider olarak beyanname üzerinde kazanca eklenmeli ve daha sonra gelirden indirilecek bağış ve yardımların tutarı kazancın %5'ine kadar olan kısmı hesaplanarak beyannamede ayrıca gösterilmek kazançtan indirilmelidir.

Özel kanunlarına göre yapılan ve miktar sınırlamasına tabi olmayan bağış ve yardımlar da önce KKEG olarak dikkate alınıp kazancın varlığı halinde beyannamede ayrıca gösterilerek indirilmelidir.

Formül: Kurum Kazancı – (Geçmiş yıl zararları + İştirak kazançları) x %5

35. Diğer kanunen kabul edilmeyen giderler tespit edilerek beyannamede kurum kazancına eklenmesi unutulmamalıdır.

36. Serbest bölgelerden elde edilen gelirlerin istisna olarak dikkate alınması temin edilmelidir.

37. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında elde edilen kazançların kurumlar vergisinden istisna olduğu unutulmamalıdır.

38. Türk Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden sağlanan kazançların varlığı halinde bu kazançların kurumlar vergisi istisna edildiği unutulmamalıdır.

39. Gelir Vergisi Kanununun geçici 69 uncu maddesi hükmü uyarınca varsa yatırım indirimi istisna tutarı belirlenmelidir. Buna göre;

A. 31.12.2005 tarihi itibarıyla indirim konusu yapılamamış ve 2009 yılına devreden yatırım indirim istisna tutarlarının indeksleme yapılarak kurum kazancından indirilmesi unutulmamalıdır.

B. 24.04.2003 tarihinde önce yapılan müracaatlara istinaden alınan Yatırım Teşvik Belgesine dayanan yatırımlar:

a) Fiili harcamalarda harcamaların tutar ve mahiyet itibarıyla uygunluğu gözden geçirilmelidir.

- b) Önceki yıllarda kar yetersizliği nedeniyle indirilemeyen yatırım indirim tutarını belirlemek için yeniden değerlendirilmesinde artırılması sağlanmalıdır.
- c) 01.01.1999 tarihinden önce alınan yatırım teşvik belgelerine dayanan yatırımların finansmanında kullanılmak üzere istenirse finansman fonu ayırabileceği unutulmamalıdır.
- d) 01.01.1999 tarihinden sonra alınan yatırım teşvik belgelerine istinaden 2009 yılında yapılması planlanan yatırım tutarının planlanan şekilde (%10 eksikliğini aşmamak şartı ile) gerçekleşmiş olup olmadığının gözden geçirilmesi ve %10 oranını aşan noksan gerçekleştirmelerde düzeltme beyanında bulunulması sağlanmalıdır.
- e) 2008 yılı kazancından ayrılan finansman fonu olması durumunda, bu tutarın 2009 dönemine ait yıllık kurumlar beyannamesinde kurum kazancına eklenmesi sağlanmalıdır
- f) Yukarıda belirtilen şekilde yararlanılan yatırım indirim istisnası tutarı üzerinden, kazancın dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın mutlak surette, G.V.K. nun Geçici 61 inci maddesi kapsamında %19.8 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hususu unutulmamalıdır.

C. Gelir Vergisi Kanunu'nun yürürlükten kaldırılan 19 uncu maddesi kapsamında 2005 yılında başlanmış olup iktisadi ve teknik bütünlük arz eden ve 2009 yılında gerçekleştirilen yatırımlar nedeniyle yapılan yatırım harcamalarının %40'ı yatırım indirimi istisnası olarak kurum kazancının vergilendirilmesi sırasında dikkate alınmalıdır.

40. Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesi kapsamında kurumlar vergisinden istisna edilen varsa aşağıda belirtilen kazançlar tespit edilerek kurum kazancından indirilmesi sağlanmalıdır.

- a. Tam mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançları,
- b. Dar mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançları,
- c. Yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- d. Emisyon primleri,
- e. Yurtdışı inşaat ve onarım işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar,
- f. Portföy ve fon işletme kazançları,
- g. Gayrimenkul ve iştirak satışları kazançlarının %75'i,
- h. Banka borçlarının ödenmesinde kullanılan gayrimenkul ve iştirak hisseleri satış kazançları,
- ı. Bankaların alacak karşılığında edindikleri gayrimenkullerin satışından sağlanan kazançların %75'i,
- i. Eğitim kazançları,
- j. Rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden sağlanan kazançlar,
- k. Kooperatiflerin ortakları için hesapladıkları risturnlar.

41. Amortismanlarının ½'si gider olarak dikkate alınmayan binek otomobillerinin satışında, amortismanların gider kaydedilmeyen kısmı beyanname üzerinden diğer indirimler kısmında gösterilerek kazançtan indirilmelidir.

42. Beyan edilen kazançta göre ödenecek kurumlar vergisi ve eski hükümlere göre yararlanılan yatırım indirimi istisnası tutarı üzerinden kesilen gelir vergisi ile kurumlar vergisinden istisna edilen emeklilik yatırım fonları dışında kalan fon ve portföy kazançları üzerinden K.V.K. uyarınca yapılan kurumlar vergisi kesinti toplamı kadar karşılık ayrılıp, 31.12.2009 tarihli bilanço ve gelir tablosunda gösterilmelidir.

43. 2009 yılına ilişkin olup, kurumlar vergisi beyannamesi verilene kadar gelen gider faturalarının KDV tutarları ile birlikte 2010 yılı kanunu defter kayıtlarına geçmiş yıl gideri olarak kaydedilip, kurumlar vergisi beyannamesinde bu fatura toplamları diğer indirimler sütununda gösterilerek matrahtan indirilmesi sağlanmalıdır.

44. 2008 yılına ilişkin olup 2009 yılı kayıtlarına alınan geç gelen fatura bedelleri, 2008 yılı kurum kazancından beyanname üzerinden indirilmiş olacağından, bu tutarların kanunen kabul edilmeyen gider olarak kumum kazancına eklenmesi unutulmamalıdır.

45. 2006 vergilendirme döneminde satılan ve yenilenmesine karar alınan demirbaşlarla ilgili olarak oluşturulan yenileme fonu hesabına konulan tutar, ilgili iktisadi kıymet alınmaması halinde 2009 yılı kazancına eklenmesi unutulmamalıdır.

46. Örtülü sermayeye ilişkin faiz ve benzeri ödemeler ile örtülü yoldan dağıtılan kazançlar bir yandan kanunen kabul edilmeyen gider olması yanında, diğer yandan bu ödemeler hesap döneminin son günü itibariyle dağıtılmış kar payı sayıldığı hususu unutulmamalı ve ödenen bu tutarlar brütleştirilmek suretiyle üzerinden kar dağıtımına ilişkin %15 oranında yapılacak vergi kesintisine ilişkin muhtasar beyannamenin 23.01.2010 tarihine kadar verilmesi ve kesilen verginin 26.01.2010 günü akşamına kadar ödenmesi sağlanmalıdır.

Örnek 1. A.Ş. Ortaktan aldığı 600.000.00 TL borç karşılığında 2009'da 60.000.00 TL faiz ödemiş ve finansman gideri yazmıştır. Dönem başı öz sermayesi 150.000.00 TL'dir. (Bu borcun tamamı 2010 yılında ödenecektir.)

- Örtülü Sermaye Tutarı = Ort. Alınan Borç - (Öz sermaye x 3)

$$150.000.00 \text{ TL} = 600.000.00 - (150.000.00 \times 3)$$

- Örtülü Ser.İlişkin Faiz = $\frac{\text{Örtülü Sermaye} \times \text{Ort.Ödenen Faiz}}{\text{Ortaktan Alınan Borç}}$

$$15.000.00 \text{ TL} = \frac{150.000.00 \times 60.000.00}{600.000.00} \quad (\text{K.K.E.Gider yazılır.})$$

- Dağıtılan net kar payı = Ört.Sermayeye ilişkin faiz olup 15.000.00 TL 'dir.

- Dağıtılan kar payının net tutarı %15 kesinti oranına göre brüt tutarı = $15.000.00 \times 100 / 85 = 17.647.06$ TL olup, bu tutar üzerinden yapılacak vergi kesintisi $(17.647.06 \times \%15) = 2.647.06$ TL olacaktır.

- Bu tutar vergi 23.01.2010 günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile beyan edilip 26.01.2010 günü akşamına kadar ödenmesi ve ödenen bu tutar kurumca 2010 yılı kayıtlarına KKEG yazılması gerekir.

Örnek 2. A.Ş. 2009 yılında ilişkisiz kişiye 500.000.00 TL sattığı yatın bir benzerini aynı vade ve koşullarda ortağının eşine 420.000.00 TL satmıştır.

- Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Dağıtılan Kazanç = Emsal Fiyatı - Ortağın Eşine Yapılan Satışın Bedeli.

$$80.000.00 \text{ TL} = 500.000.00 \text{ TL} - 420.000.00 \text{ TL}$$

- Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan 80.000.00 TL KKEG olarak kurum kazancına eklenmesi yanında ayrıca, dağıtılan net kar payının olarak %15 vergi kesintisine tabi tutulacaktır.

- Buna göre 80.000.00 TL' nin %15 kesinti oranına göre brüt tutarı = $80.000.00 \times 100 / 85 = 94.117.65$ TL olup, bu tutar üzerinden yapılacak vergi kesintisi $(94.117.65 \times \%15) = 14.117.65$ TL olacaktır.

- Bu tutar vergi 23.01.2010 günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile beyan edilip 26.01.2010 günü akşamına kadar ödenmesi ve ödenen bu tutar kurumca 2010 yılı kayıtlarına KKEG yazılması gerekir.

47. KVK.'un 7 inci maddesi ile GVK.'un 75 inci maddesi uyarınca 31.12.2009 tarihi itibariyle elde edilmiş sayılan kontrol edilebilen kurum kazancı veya kar payı tutarlarının beyannameye ithal edilmesi unutulmamalıdır.

48. Yatırım indirimi istisnasından yararlanmış olan kurumlarda kurumlar vergisi oranı %20 değil %30 olarak uygulanacaktır.

49. Yurt dışında ödenen vergilerin mahsubunda yasa da belirtilen belgeler temin edilerek tercüme ettirilmesi ve beyannameye eklenmelidir. Bu şekilde mahsup edilecek verginin tutarı, yurt dışı kazanç üzerinden Türkiye'de alınacak vergiden fazla olmayacaktır.

50. Geçici vergi uygulaması nedeniyle, geçici vergi dönemleri itibariyle,

- Amortisman ayıranlar dönem sonunda amortisman ayırmaktan vazgeçebilirler.
- Amortisman hesaplamayanlar, dönem sonunda amortisman ayırabilir ve gider yazabilirler.
- Alacak ve borç senetlerini reeskonta tabi tutmayanlar dönem sonu itibariyle reeskont yapabilirler.
- Alacak ve borç senetlerini reeskonta tabi tutanlar dönem sonunda reeskonttan vazgeçebilirler.
- Yıl içinde yararlanan yatırım indirimi istisna uygulamasından geçici vergi beyannamelerinin düzeltilmesi koşulu ile vazgeçebilirler.
- Yıl içinde yararlanılmayan yatırım indirimi istisnasından yararlanılabilir.

II. 2010 YILI VERGİLENDİRME DÖNEMİNE İLİŞKİN HATIRLATMALAR

1. 2009 yılı kanuni defterlerin tamamının yazdırılma işi bir an önce tamamlanmalıdır.

2. 2009 yılı kanuni defterlerin kapanış tasdikleri 2010/Ocak ayı içinde yaptırılmalıdır.

3. 2010 yılında kullanılacak defterlerin tasdiki 2009/Aralık ayı içinde yaptırılmalıdır.

4. 2009 yılında kullanılan kanuni defterlerin 2010 yılında da kullanılması durumunda, bu defterlerin tasdik işlemleri 2010/Ocak ayı içinde yaptırılmalıdır.

5. 2010 yılı yevmiye defterine yapılan açılış kaydından sonra, bir önceki yılda yapılan reeskont kayıtları, ters kayıt yapılarak kapatılmalıdır.

6. Sigorta şirketleri tarafında 2009 yılında ayrılarak gider kaydedilen muallak hasar karşılıkları, kazanılmamış pirim karşılıkları ve hayat matematik karşılıkları ile denge karşılıkları 2010 yılı açılış kaydından sonra, kar hesabına aktarılmalıdır.

7. 2009 yılı vergileendirme dönemine ilişkin kurum kazancının beyanı sırasında, kurum kazancından indirilen ve eski hükümlere tabi tutulan yatırım indirimi istisna tutarı üzerinden en geç kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ay içinde, %19.8 oranında gelir vergisi kesintisi yapılmalı ve

buna ilişkin muhtasar beyanname ertesi ayın 23 üncü günü akşamına kadar verilip, kesilen gelir vergisi 26 ıncı günü akşamına kadar ödenmelidir.

8. 2009 yılı vergilendirme dönemine ilişkin kurum kazancının beyanı sırasında, kurum kazancından indirilen emeklilik yatırım fonlarının kazançları dışında kalan ve K.V.K. nun 5/1- d maddesinde yazılı fon ve portföy kazançları üzerinden en geç kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ay içinde, %15 oranında kurumlar vergisi kesintisi yapılmalı ve buna ilişkin muhtasar beyanname ertesi ayın 23 üncü günü akşamına kadar verilip, kesilen kurumlar vergisi 26 ıncı günü akşamına kadar ödenmelidir.

9. 2009 yılı kurum kazancından (karından) personele temettü verilmesi düşünülüyor ise, gerekli kararlar kurumlar vergisi beyannamesi verilmesinden önce alınmalıdır.

10. a) İmtiyazname ve Ruhsatname almış olan kurumların Harçlar Kanunu'na ekli 8 sayılı tarifede yer verilen ve yıllık olarak ödenmesi gereken harçlar,
b) Motorlu taşıtlar vergisinin ilk taksiti,
2010/Ocak ayı içinde ödenmelidir.